

บทความทางวิชาการ

EDITORIAL

นโยบายเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ

เท่าที่เป็นมาแล้ว สถาบันอุดมศึกษาของเรามุ่งผลิตแต่บัณฑิต ซึ่งมีคุณภาพดีร้าว ก็อย่างบังคละกันไป ขึ้นอยู่กับสาขาวิชาและขั้นอยู่กับตัวบัณฑิตเอง ภารกิจที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง ที่สถาบันอุดมศึกษาพึงจะกระทำ คืองานวิจัย เราเห็นจะไม่ได้ทำกันหรือหากจะทำกันบ้างก็ ไม่เคยมีประวัติว่ามีผลงานเด่นๆ เด่นๆ เป็นที่ยอมรับกันในวงวิชาการนานาชาติ เอกสารวิจัยที่พิมพ์ เพย์เพรีในวารสารวิชาการ (นานาชาติ) โดยอาจารย์ไทยในแต่ละปีหากจะพยายามนับ กองจะ นับได้ไม่เกินจำนวนนี้ในหนึ่งปี ที่ร้ายก็คือผู้ที่เป็นอาจารย์เองก็หาได้มีความกระหายนักถึง หน้าที่และความบกพร่องของตนในส่วนนี้

เราอาจจะอ้างได้ว่าระยะ 60 ปีที่ผ่านมา เป็นระยะเวลาแห่งการวิพัฒนาการอุดมศึกษา ซึ่งเราจำเป็นต้องสร้างอาจารย์และผลิตบัณฑิตให้มีจำนวนพอเพียงแก่ความต้องการ งานนี้เป็น งานพื้นฐานที่จะต้องปฏิบัติก่อน บัดนี้เราก็ได้ปฏิบัติงานขั้นพื้นฐานสำเร็จดูลุล่วงไปแล้ว และ เวียนว่ายอยู่ในวัวจักรนี้เป็นเวลาถึง 60 ปี ยังไม่เป็นเวลาสมควรอีกหรือที่เราจะหันความสนใจ ไป ผังวิพัฒนาการวิชาการเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการบ้าง

ปัญหาเรื่องวิพัฒนาการทางวิชาการ ส่วนหนึ่งอยู่ที่การลงทุนเพื่ออุปกรณ์ในการวิจัย ส่วนหนึ่งอยู่ที่การสร้างและสร้างหานบุคคลที่มีขีดความสามารถทางวิชาการสูงให้มาเป็นอาจารย์ และอีกส่วนหนึ่งอยู่ที่การกำหนดนโยบายและวิธีทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่จะสนับสนุนงานทั้งหมด

ปัญหาเรื่องการลงทุนเกิดขึ้นเฉพาะบางสาขาวิชา แต่ก็ยังมีอีกหลายสาขา ที่ไม่ต้องการ เงินทุนในการวิจัยมากไปนัก ส่วนปัญหาหานบุคคลนั้นในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา อาจารย์ในมหา วิทยาลัยของเรายังคงศึกษาต่อต่างประเทศสำเร็จปริญญาโท ปริญญาเอกและกลับมาอีกมาก อาจารย์เหล่านี้จะเป็นนักศึกษาอยู่ก็มีความสามารถในการวิชาการไม่แพ้กับศึกษาชาวต่าง ประเทศ แต่เป็นที่น่าเสียหายที่จุกสุคของวิชาการของเขากลับไม่ได้รับปริญญาโทหรือเอก เมื่อกลับมาถึงเมืองไทยแล้วสังคมทั้งในและนอกวงวิชาการยกย่องว่าเป็นคนมีศักดิ์บัญญัติสูง เป็น วีรบุรุษแห่งวงวิชาการเสียแล้ว เขาไม่ต้องขวนขวยหาวิชาเพิ่มเติมก็สามารถอยู่ในสังคมได้ อย่างสมภาคภูมิ

ความรับผิดชอบบริเริ่มในเรื่องการวิจัยและการทางวิชาการ เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการนี้ ข้าพเจ้าต้องยกให้เป็นของรัฐบาล ในฐานะที่เป็นผู้คุณนโยบายและบริหารงานอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งหนึ่งที่รัฐจะทำได้คือ สร้างสภาวะแวดล้อมที่จะเอื้อ academic development ก็อ.-

ก. ให้อาชารย์มีอัตราเงินเดือนและรายได้ที่เหมาะสม พ่อให้กำรชีพอยู่ได้โดยไร้ภาระทางการเงิน

ข. ให้มีการແຄเปลี่ยนทางวิชาการด้านการสัมมนา มีหนังสือและเอกสารวิชาการอย่างเพียงพอ

ก. ยอมรับและนิยมชมชอบกับผลงานวิชาการ และให้มีผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม เช่นการแต่งตั้งให้อาชารย์ดำรงตำแหน่งทางวิชาการนั้น ให้กับตามผลงานทางวิชาการอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่รำคาրห้องขึ้นกับผลงานส่วนนี้ สรุปเก็บสนับสนุนผลักดันให้อาชารย์ publish or perish

จ. ให้มี academic freedom ให้อาชารย์ได้เลือกงานวิชาการที่ตนดีและสนใจ

ฉ. ให้อาชารย์ได้ concentrate กับงานวิชาการอย่างเพิ่มที่ โดยให้มี distraction น้อยที่สุด

ย้อนกลับมาดูสภาพการณ์ในประเทศไทย แท้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน บระบบราชการ ลำพังเงินเดือนของอาจารย์ไม่สามารถชีพอยู่ได้อย่างสมเกียรติ ปัญหาสิ่งหน้าที่รำคาրห้องขึ้นไปอีก เมื่อเห็น extreme contrast เมื่อเปรียบเทียบอาจารย์กับคนในสังคมเดียวกันหรือแม้แต่ที่ต่างกว่าที่มีรายได้สูงในงานประเภทนี้ บระบบราชการที่สอง สถาบันอุดมศึกษารองเรียนถูกตัดขาด (isolated) ทางวิชาการกับวงวิชาการทั่วประเทศ เกือบจะอ้างได้ว่าเราไม่ได้ก้าวตามไปกับความก้าวหน้าทางวิชาการของชาติ อาจารย์ของเรามาได้ทำวิจัยหรือคิดตามผลงานวิจัยใหม่ๆ เมื่อถึงกราวสัมมนานานาชาติ ก็มีน้อยครั้นนักที่อาจารย์ของเราจะ participate โดยเที่ยมหน้าที่ยกตอกับนักวิชาการชาติอื่นๆ เมื่อมีนักวิชาการผ่านมา ก็ยากที่เข้าใจพูดเรื่องวิชาการกับอาจารย์

ของเรารู้เรื่อง ภารกิจที่สาม ไม่มีการยอมรับหรือนิยมซึ่งชอบในผลงานวิชาการที่เกิดจากอาจารย์ผู้หนึ่งทำงานวิจัยจนมีผลงาน ก็ยกที่จะหานคนไข่ตัวและเข้าใจได้ อาจารย์ที่มุ่งแต่งงานวิชาการไม่จับงานบริหารบ้าง ไม่เข้าหาไม่ว่ามีกับผู้ใหญ่ ไม่สอนพ洛หรือเป็นพรคพวักเดียวกับผู้ใหญ่ กลับจะเป็นคนที่อยู่ “นอกวงการ” จะไม่มีครรภ์จัก ศาสตราจารย์ของเราแต่งตั้งจากผู้ที่อยู่ในวงการ โดยไม่จำเป็นท้องมีผลงานทางวิชาการเลยแม้แต่น้อย จะเห็นได้ว่าแทนที่จะมีกลไกสนับสนุนให้อาชารย์ได้มุ่งสนใจในงานวิชาการ กลับมีกลไก distract อาจารย์จากการงานวิชาการ หากเราจะลองจำแบ่งประเภทอาจารย์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ก็อาจจะแบ่งออกได้เป็น อาจารย์ฝ่ายบริหาร (อธิการบดี คณบดีฯลฯ) อาจารย์ฝ่ายวิชาการ in depth อาจารย์ฝ่ายวิชาการภายนอก (petty academician) อาจารย์ประเภทสักแต่เป็นอาจารย์แท้ไปหากินกับเอกชนภายนอก อาจารย์ซึ่งยังไม่ ตก ประเภทใดประหนึ่ง นอกงานนี้ ก็ยังมีนักวิชาการอื่น ๆ ที่มิได้ทำการสอน และยังมีข้าราชการธุการอีกกลุ่มนึงก็ว่า

ที่จะนับได้ว่าเป็นส่วนดีของอาจารย์อยู่บ้างก็คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของเรามีความอิสระทางวิชาการพอประมาณ คือมีมากันถึงขีดที่ไม่ต้องสนใจในวิชาการแม้แต่น้อยก็หามีผู้หนึ่งผู้ใดทำหนินเท่าไม่ อาจารย์ของเราให้ความเป็นอิสระนี้ไปแก้ข้อบกพร่องอื่น ๆ ที่ก่อสร้างมาแล้ว ปกติแล้วอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ต้องมีภาระในการสอนมากก็ต้องประมาณ 5-10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หลักการก็คือให้อาชารย์ได้มีเวลา空 กองคัวเองเพื่อจะได้คิดเรื่องวิชาการ แต่ในทางปฏิบัติแล้วอาจารย์มักจะใช้เวลาอื่นไปทำงานอื่น ซึ่งเป็นลักษณะงานวิชาการคลาย ๆ เพื่อให้ได้เป็นผู้มีหน้าที่ในการและการและเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น งานเหล่านี้มี อาทิ งานสอนพิเศษในมหาวิทยาลัยอื่นทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน ไปเป็นที่ปรึกษา ไปช่วยราชการ ไปเป็นกรรมการในเรื่องจิปาถะ ซึ่งอาจจะจัดเป็นงานประเภทกิจวิชาการ (petty academic) และบางครั้งก็ไปประกอบธุรกิจล้วนตัว และวัน ๆ หนึ่งจะครอบอยู่บ้านท้องถนนเสียหลายชั่วโมง ประมาณอย่างคร่าวๆ (ของผู้เขียนเอง) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยถ้าเฉลี่ยแล้วทุกๆ เทเวลาและจิตใจเพื่อมหาวิทยาลัยของตนเองไม่ถึง 50 เปอร์เซนต์ ซึ่งบางท่านก็อ้างว่าก็พอเหมาะสมกับเงินเดือนของอาจารย์ที่ได้รับอยู่แล้ว แต่ในสถานะเช่นนี้อาจารย์จะเยาเวลาที่ไหนมาก็ได้เรื่องเกี่ยวกับวิชาการ

ผลลัพธ์ทางวิชาการนั้น จะมิได้ก่อให้การทุ่มเทเสียสละเพื่อวิชาการแบบ one-track dedication ท้องรวมจุก (concentrate) ของความสนใจอยู่ในเรื่องวิชาการอย่างแน่วแน่ ในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของเราปฏิบัติไม่ได้ จะมีแรงผลักดันจากสังคม จากการ

เมือง และความต้องการทางการเงินของอาจารย์ ทำให้เกิดการกระจายกำลังศักดิ์ปัญญาออกไปอย่างเป็นหัวแตก (fragmentation of effort) ระบบค่าประเมินของสังคมและวงวิชาการด้วยกันเอง ก็ยอมรับสภาพการณ์เช่นนี้โดยคุณณิช เรายังหวังผลเดิมที่วิชาการจากสภาพการณ์เช่นนี้ได้อย่างไร?

ข้าพเจ้าเห็นอาจารย์รุ่นหนุ่ม ๆ ที่มีความสามารถสูง จบปริญญาโท ปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อในต่างประเทศ เขามีผลงานวิจัยที่คีเด่นเมื่อเรียนวิทยานิพนธ์ เขากล่าวมีศักย์ (potential) ที่จะเป็นนักวิชาการที่แท้จริงได้ เป็นที่น่าเสียดายที่พอกลับมาเมืองไทยเขาก็ถูก corrupt โดยระบบ ระยะ 2-3 ปีแรก เขาก็ยังคงมีแรงผลักดันทางวิชาการ (momentum) เหลือมาจากเมื่อนอกอยู่บ้าง แต่แรงผลักนั้นจะค่อย ๆ ลดลงทุกขณะ เพียง 5 ปีให้หลัง เขายังไม่ผิดอะไรกับไม้แก่ ๆ ซึ่งหนึ่ง (dead wood) เขายังคงเป็น “นักวิชาการ” ก็เพียงในจักรเวลาของ “นักวิชาการ” ประเภทเดียวกับเขาเท่านั้น

ยังไงถึงเวลาอีกหรือที่พากเราจะต้องช่วยกันทำอะไรมากยังหนึ่งเพื่อเปลี่ยน “status quo”? 1

บุญเสริม วีสกุล

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์